

ביאורים לפרקי אבות

המשנה עם פירוש ר"ע מברטנורא ועיקר תויו"ט

פרק שלישי

א עֲקִיבָא ^(א) בֶּן מֵהֶלְלָאֵל אוֹמֵר: הִסְתַּפֵּל בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים, וְאֵין אֶתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה. דַּע ^(ב) מֵאֵין בָּאתָ, וְלֹאֲנָ ^(ג) אֶתָּה הוֹלֵךְ ^(ד), וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן. מֵאֵין בָּאתָ: מִטְּפָה סְרוּחָה, וְלֹאֲנָ אֶתָּה הוֹלֵךְ: לְמָקוֹם עֶפֶר רִמָּה וְתוֹלָעָה ^(ה), וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֲתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן ^(ו): לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ, בְּרוּךְ הוּא.

פירוש ר"ע מברטנורא

עקביא. מטפה סרוחה. טפת שכבת זרע. והמסתכל שבא מטפה סרוחה, ניצול מן הגאווה. והמסתכל שעתידי לילך למקום עפר רמה ותולעה, ניצול מן התאוה והחמדה אל הממון. והמסתכל שעתידי ליתן דין וחשבון, פורש מן החטא ואינו נכשל בעבירה:

ואע"פ שבשעת העבור אינה סרוחה, שאינה מסרחת ברחם האשה עד לאחר שלשה ימים וכשתסריח אינה ראויה להזרע, מכל מקום קרי לה טפה סרוחה מפני שהיא קרובה להסריח מיד כשהיא חוץ למעי האשה.

עיקר תוספות יו"ט

(א) עקביא. בזמן הבית היה. ועתו"ט: ^(ב) דַּע. חזר ואמר מלת דַּע לפי שלפני מי אתה עתיד כו' אינן בהסתכלות וראיה מוחשת כי אם שיאמין זה בדרך ידיעה. מד"ש: ^(ג) מֵאֵין כו'. שאלת המקום שבא משום בל' אין כמו מאין באו האנשים ושאלת המקום שישבו לשם בלשון אנה כמו אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח: ^(ד) אֶתָּה הוֹלֵךְ. כי האדם הולך לבית עולמו ומתקרב אל המיתה כי יום המות

מיום הולדו הוא. שמיום שנולד הוא מתקרב והולך אל המיתה וע"כ נקט לשון הווה ולא לשון עתיד. מד"ש: ^(ה) לְמָקוֹם כו'. ולא אמר שיהיה רמה ותולעה שכך אמר הכתוב כי עפר אתה ואל עפר תשוב. ד"ח: ^(ו) דִּין וְחֶשְׁבוֹן. תחלת דין קאמר, ולפיכך הקדים דין לחשבון ואמר לתת דין שאם יעשה חטא מתחייב מזה דין לכך שייך לומר שהוא נותן הדין כו'. ד"ח:

"פרקי אבות הם חלק מתושבע"פ שלימודה צריך להיות בהבנה והשגה דוקא, ולכן אין להסתפק באמירת פרקי אבות, אלא צריכים ללמודם בעיון, כראוי בתושבע"פ.

אלא שמכיון ש"איני מבקש . . . אלא לפי כחן", לא תובעים מכא"א שילמד בעיון את כל המשניות דכל פרק בכל שבת ושבת, מכיון שמסתמא ענין זה יקשה להביאו לידי פועל; אבל עכ"פ משנה אחת בכל פרק, יש ללמוד בעיון כדבעי בתושבע"פ, והיינו שנוסף לאמירת המשניות בנוסח דאדמו"ר הוקן המודפס בסידור (ששם לא נדפסו המפרשים), יחזיק לידו ג"כ ספר משניות עם מפרשי המשנה, עכ"פ ספרי המשניות עם עיקר תוספות יו"ט ופירוש רבי עובדי' מברטנורא (המפרשים היסודיים), וילמד מתוכם עכ"פ משנה אחת כאמור עם המפרשים (שהם התושבע"פ בתושבע"פ גופא).

והאמור שייך במיוחד לתלמידי התמימים, שהיו עיקר ענינם – לימוד התורה בפירושי', בהבנה והשגה, ואדרבה: הסדר אצלם הוא הפוך – בתחילה לימוד לעיון, ואח"כ אמירה סתם".

(משיחת ש"פ נשא, י"ב סיון ה'תשנ"א – התוועדות א' – בלתי מוגה)

מופץ ע"י "ועד חיילי בית דוד" – 770 בית משיח

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ביאורים לפרקי אבות

מתורת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

להסתכל ולהתבונן בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי

הלבושים דמחשבה דיבור ומעשה – שהעבודה אינה באופן של התחלקות, אלא באופן של בלי גבול, ומצד העדר ההגבלה ישנה השלימות בכל הקוין.

ויש להוסיף בזה גם בשייכות להאמור לעיל ע"ד ההוספה בלימוד התורה מחמשה עשר באב ואילך:

"שלשה דברים" – רומז (גם) על התורה, "אוריין תליתאי", כולל ובמיוחד – ה"תורה חדשה (ש)מאתי תצא" בגאולה השלישית, שההכנה לזה היא ע"י ההוספה בלימוד התורה באופן של בלי גבול מחמשה עשר באב ואילך (כנ"ל ס"ט).

ועפ"ז יש לבאר הוראת המשנה "הסתכל בשלשה דברים" שנלמדת ביום השבת שלמחרת חמשה עשר באב – שאף שבחמשה עשר באב החליט כאו"א (והתחיל לקיים בפועל) להוסיף בלימוד התורה, מ"מ, ביום השבת שלמחרתו צריך לבחון ("הסתכל") עוד הפעם ההחלטות שלו ולהוסיף בהם עוד יותר, באופן כפול, ועד שיהיו באופן המתאים וראוי להכנה (מעין ודוגמא) להבלי גבול ד"תורה חדשה מאתי תצא", השלימות ד"אוריין תליתאי" בגאולה השלישית.

ויה"ר שמההסתכלות (עיון והתבוננות) בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("הסתכל בשלשה דברים"), נזכה תיכף ומיד לראות הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ז מנחם-אב ה'תשנ"א)

והדגשה מיוחדת על ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה [י.]. ומה טוב – שלימוד זה יהי' באופן ד"עשרה (ציבור) שיושבים (בהתיישבות וקביעות) ועוסקים (באופן של "עסק") בתורה, כההוראה ד"דבר משנה" שלומדים בפרקי אבות דשבת זה – פרק שלישי, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, שעל ידם נעשית הנחמה בכפלים על בית ראשון ובית שני.

ויש להוסיף לימוד והוראה בשייכות לענין הגאולה גם מהתחלת פרק שלישי – "הסתכל בשלשה דברים":

"שלשה דברים" (סתם) – יש לומר, שגם רומז לגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי, גאולה משולשת וביהמ"ק משולש, שכולל ב' המעלות דגאולה ראשונה ושני', בית ראשון ושני, ושניהם יחד.

ו"הסתכל בשלשה דברים" – "הסתכל" דייקא, שמורה על העיון וההתבוננות בהעמקה יתירה בענין הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים"), מתוך צפי' והשתוקקות מיוחדת, "אחכה לו בכל יום שיבוא", שיבוא בכל יום, ביום זה ממש, ועאכו"כ כשעומדים על סף הגאולה, שההסתכלות בשלשה דברים היא ביתר שאת וביתר עוז.

ויש לומר, שההסתכלות בעניני הגאולה השלישית וביהמ"ק השלישי ("שלשה דברים") פועלת שלימות בכל עניני העבודה שנכללים ב"שלשה דברים" – ג' הקוין דתורה עבודה וגמילות חסדים, שקיומם ע"י ג'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!